

dr Marian Szotucha

Piotr Palutkiewicz

Oskar Kochman

Ekonomia dostępu a wyzwania stojące przed polską gospodarką

Warszawa, 1 kwietnia 2017 r.

Spis treści

1. Wprowadzenie	4
2. Ekonomia dostępu na świecie	6
2.1. Zagadnienia definicyjne: ekonomia dostępu jako bardziej precyzyjne pojęcie określające ekonomię współpracy	6
2.2. Ekonomia dostępu w szerszej perspektywie	9
2.3. Aktualny zasięg i potencjał rozwoju	13
2.4. Co napędza ekonomię dostępu?	14
2.5. Ekonomia dostępu z perspektywy instytucji europejskich	17
2.6. Ekonomia dostępu w wybranych obszarach	28
3. Przegląd modeli i praktyk w wybranych miastach, krajach i ich ocena	23
3.1. Access economy w Polsce – status quo	23
3.2. Potencjał rozwojowy ekonomii dostępu w Polsce	25
4. Wyzwania stojące przed polską gospodarką i nowa strategia rozwoju – plan Morawieckiego	28
4.1. Filary dotychczasowego modelu rozwoju	28
4.2. Problemy strukturalne polskiej gospodarki	28
4.3. Pułapki rozwojowe	29
4.4. Megatrendy wpływające na polską i światową gospodarkę	30
4.5. Wybrane obszary działania	30
5. Jak ekonomia dostępu może przyczynić się do osiągnięcia celów określonych w Strategii Odpowiedzialnego Rozwoju?	35
5.1. Ograniczenie zapotrzebowania na kapitał i inne zasoby	35
5.2. Zwiększenie potencjału innowacyjności	36
5.3. Wsparcie rozwoju kapitału społecznego	36
5.4. Kapitał ludzki – zwiększenie elastyczności rynku pracy oraz większa swoboda pracowników	37
5.5. Wsparcie sektora MŚP	38
5.6. Zwiększenie inkluzywności ekonomicznej	39
5.7. Zmniejszenie obciążeń dla środowiska naturalnego	40
5.8. Uzupelnienie słabo rozwiniętej infrastruktury publicznej	41
6. Podsumowanie i wnioski	43
Literatura	46
Spis grafik	49
O autorach	50

1. Wprowadzenie

Ekonomia dostępu (ang. access economy), zwana również dość często ekonomią współdzielenia (ang. sharing economy), zyskuje coraz bardziej na popularności. Fenomen ten zmienia znacząco podejście wielu osób do konsumpcji. Na pierwszy plan, zamiast posiadania, wysuwa się dostęp do określonych dóbr i usług wtedy, kiedy ich potrzebujemy. Dzięki temu oszczędzamy pieniądze, ale też – jako społeczeństwo – oszczędzamy dostępne zasoby. Rządziej zdajemy sobie sprawę z faktu, że ekonomia współdzielenia znacząco zmienia także rynek od strony podażowej. Platformy ekonomii dostępu promują elastyczność. Posiadanie etatu nie ma już takiego znaczenia, dużo ważniejszy jest dostęp do regularnych zleceń. Pracujemy, kiedy chcemy i ile chcemy.

Znaczenie ekonomii dostępu dla gospodarki zaczynają dostrzegać rządy poszczególnych krajów. W raporcie budżetowym na rok 2015 (BUDGET 2015) Wielkiej Brytanii wskazuje się, że jednym z kierunków działania, prowadzącym do osiągnięcia wysokiego wzrostu gospodarczego, jest właśnie wspieranie ekonomii współdzielenia¹.

Również Komisja Europejska, która posługuje się pojęciem ekonomii współpracy (ang. collaborative economy), podkreśla w dokumencie z 2 czerwca 2016 r. „A European agenda for the collaborative economy”, że nowe modele biznesowe, krystalizujące się w jej ramach, mogą mieć istotny wpływ na rozwój rynku pracy i gospodarki w UE².

Polski rząd pozytywnie zaopiniował stanowisko Komisji w tej kwestii. W dokumencie opisującym strategię gospodarczą nowej władzy znajduje się także wzmianka o tym dynamicznie rozwijającym się fenomenie³.

Wydaje się jednak, że w naszym kraju brakuje szerszego zrozumienia, czym jest ekonomia dostępu i jaki może być jej potencjalny wpływ na życie gospodarcze. Niniejsze opracowanie podejmuje ten temat, skupiając się na tym, w jaki sposób ekonomia dostępu wpisuje się w koncepcję gospodarczą opisaną w dokumencie przygotowanym przez Ministerstwo Rozwoju z 29 lipca 2016 roku „Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju”.

Struktura opracowania przedstawia się następująco:

- w rozdziale 2. zostanie szerzej opisany fenomen ekonomii dostępu;
- rozdział 3. opisuje aktualny stan oraz potencjał rozwojowy access economy w Polsce;
- **rozdział 4.** stanowi syntezę diagnozy obecnego modelu gospodarczego oraz nowej strategii gospodarczej nowego rządu;
- w rozdziale 5. zawarto analizę tego, w jakim zakresie ekonomia dostępu adresuje wyzwania stojące przed polską gospodarką.

1 Por. https://gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/416330/47881_Budget_2015_Web_Accessible.pdf
2 Por. http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-2002_en.htm
3 Por. Ministerstwo Rozwoju, 2016, s.10.

2. Ekonomia dostępu na świecie

2.1. Zagadnienia definicyjne: ekonomia dostępu jako bardziej precyzyjne pojęcie określające ekonomię współpracy

Dynamicznie zyskujące na popularności platformy takie jak Airbnb, Kickstarter czy Uber zwykło się w Polsce określać zbiorczym pojęciem ekonomii współpracy. W raporcie „Ekonomia współpracy w Polsce 2016” zdefiniowano je w następujący sposób:

„Ekonomia współpracy to gospodarka zbudowana na rozproszonych sieciach połączonych ze sobą jednostek i społeczności, które w swoim działaniu zdecydowanie różnią się od scentralizowanych instytucji. Ekonomia współpracy transformuje to, jak produkujemy, konsumujemy, finansujemy i uczymy się. W swojej esencji jest to zmiana modeli organizacyjnych i dystrybucyjnych, w których ludzie mogą bezpośrednio wymieniać się dobrami i usługami z pominięciem firm oraz pośredników. Jest to możliwe dzięki powszechnym technologiom internetowym, które zapewniają w ten sposób radykalne zwiększenie efektywności wykorzystywanych zasobów. W uproszczeniu można powiedzieć, że jest to zmiana modelu z „jeden-do-wielu” na model „wielu-do-wielu”⁴.

Komisja Europejska definiuje fenomen collaborative economy – co na język polski zostało przetłumaczone jako gospodarka dzielenia się – w następujący sposób:

„(...) <<gospodarka dzielenia się>> oznacza modele prowadzenia działalności, w których działalność odbywa się dzięki pośrednictwu platform współpracy, tworzących ogólnie dostępny rynek czasowego korzystania z dóbr lub usług, często dostarczanych przez osoby prywatne. Gospodarka dzielenia się obejmuje trzy kategorie uczestników: (i) usługodawców dzielących się swoimi dobrami, zasobami, czasem lub umiejętnościami – mogą to być osoby fizyczne oferujące usługi okazjonalnie („peers”) lub usługodawcy zawodowo (Sokołowski i inni, 2016, s. 10. 5 Ekonomia dostępu a wyzwania stojące przed polską gospodarką zajmujący się świadczeniem usług („profesjonalni dostawcy usług”); (ii) użytkowników powyższych usług; oraz (iii) pośredników łączących – za pośrednictwem platformy internetowej – dostawców z użytkownikami i ułatwiających transakcje między nimi („platformy współpracy”). Transakcje w ramach gospodarki dzielenia się nie wiążą się zwykle z przeniesieniem własności i mogą być dokonywane odpłatnie lub nieodpłatnie”⁵.

Ekonomia współpracy jest zjawiskiem relatywnie nowym, wielowątkowym i bardzo szybko rozwijającym się. Dlatego też w tekstach poświęconych temu zagadnieniu można znaleźć również inne pojęcia określające ten fenomen, np.:

- ekonomia dostępu (ang. access economy),
- ekonomia współpracy (ang. collaborative economy),
- ekonomia na żądanie (ang. on demand economy),
- ekonomia współdzielenia (ang. sharing economy),

⁴ Sokołowski i inni, 2016, s. 10.

⁵ Por. Komisja Europejska, 2016, s. 3.

- czy nieposiadająca dobrego odpowiednika w języku polskim peer-to-peer economy.

Wydaje się, że w Polsce największą popularnością cieszy się pojęcie ekonomii współpracy. Tak właśnie fenomen ten został opisany w cytowanym powyżej bodajże najszerszym opracowaniu dotyczącym tej tematyki. Na świecie najczęściej spotyka się natomiast pojęcie sharing economy. Jak wskazują jednak niektórzy analitycy zajmujący się tym zagadnieniem, jest to pojęcie, już na tym etapie rozwoju zjawiska, dość nieprecyzyjne. Giana M. Eckhardt i Fleura Bardhi, przedstawicielki brytyjskiego środowiska akademickiego, w artykule, który ukazał się na łamach Harvard Business Review „The Sharing Economy Isn't About Sharing at All” piszą:

„Ekonomia współdzielenia została obwołana głównym sektorem wzrostu przez różne źródła – od magazynu Fortune po Prezydenta Obamę. Ma ona często dysruptywny wpływ na tradycyjne sektory takie jak hotelarstwo czy automobilność, oferując konsumentom wygodny i oszczędny sposób dostępu do dóbr i usług, bez 5 Por. Komisja Europejska, 2016, s. 3. 6 Ekonomia dostępu a wyzwania stojące przed polską gospodarką konieczności wejścia w ich posiadanie (...). Ale ekonomia współdzielenia nie polega w ogóle na „dzieleniu się”; jest to ekonomia dostępu”⁶.

Autorki proponują, aby pojęcie ekonomii współdzielenia zastąpić pojęciem ekonomii dostępu. Zmianę pojęciową motywują w następujący sposób: dzielenie jest formą wymiany społecznej między osobami, które się znają i następuje ono na zasadzie non profit. Jeśli natomiast „dzielenie” odbywa się poprzez rynek, nie jest już w zasadzie dzieleniem. To raczej konsumenci płacą za otrzymywanie dostępu do dóbr i usług będących własnością kogoś innego na określony czas.

Podobnego zdania jest też Juan Cartagena, CEO firmy Traity, zajmującej się zagadnieniem standardów reputacyjnych. Uważa on, że obok aspektu wskazanego przez Eckhardt i Bardhi pojęcie sharing economy wyklucza takie platformy jak np. eBay. Sam Cartagena skłania się do używania pojęcia access economy (ekonomii dostępu). Jego zdaniem przemawiają za tym następujące aspekty:

- pojęcie access economy obejmuje zjawisko dostępu konsumentów do produktów i usług, wykluczając przy tym aspekt własności;
- zawiera w sobie łączące się z tym fenomenem takie zagadnienia jak: koordynacja, sieć, dostęp, redukcja własności;
- taka definicja uwzględnia fakt, że dobra i usługi w ramach ekonomii dostępu mogą być oferowane zarówno przez samych konsumentów, jak i przez firmy (możliwe są modele: P2P, B2C, B2B)⁷;
- skupia się na aspekcie zysku;
- obejmuje produkty oferowane przez firmy takie jak Spotify, które nie dzielą się z konsumentami, ale przynależą jednocześnie do „nowej ekonomii”, w ramach której klienci nie muszą stać się właścicielami płyty CD, aby „konsumować” muzykę.

6 Eckhardt i inni, 2015 – tłum. autora.

7 B2B – business-to-business, B2C – business-to-consumer, P2P – peer-to-peer.

Cartagena wskazuje tylko na jeden minus pojęcia ekonomii dostępu – nie brzmi ono tak romantycznie jak ekonomia współdzielenia czy ekonomia współpracy⁸.

Wraz z ewolucją modeli platform oferujących usługi w ramach szeroko pojętej ekonomii dostępu i pojawianiem się nowych idei w tym obszarze nie wykluczone, że pojęcia, które teraz są w powszechnym użyciu, będą wypierane przez nowsze definicje. Opierając się na przekonującej argumentacji przedstawionej powyżej, w opracowaniu omawiany fenomen określać się będzie mianem ekonomia dostępu (access economy).

8 Por. Cartagena, 2015.

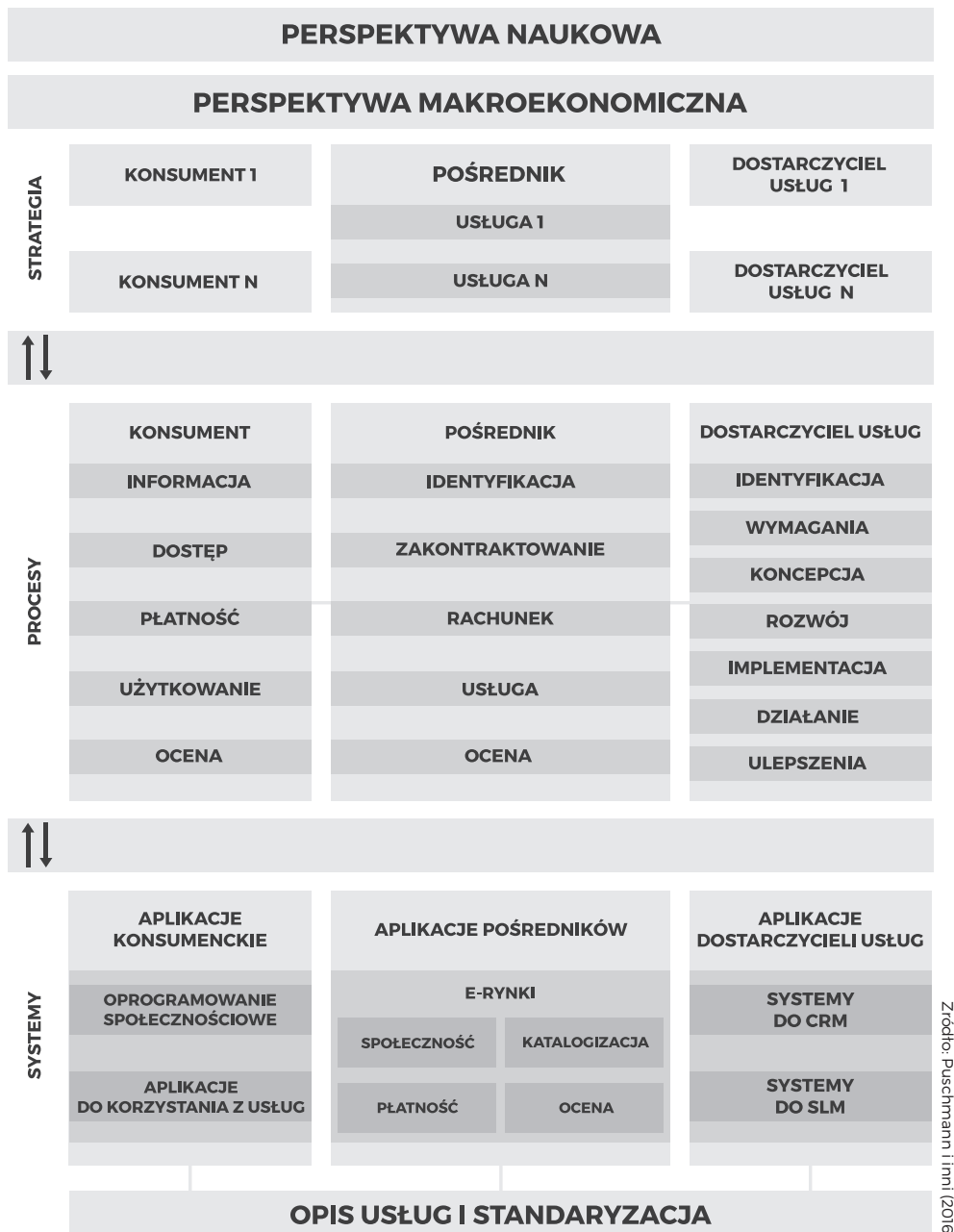
2.2. Ekonomia dostępu w szerszej perspektywie

Rozważania przedstawione w powyższym punkcie dają tylko pobieżne wyobrażenie o tym, czym tak naprawdę jest ekonomia dostępu. Dlatego też w tym podrozdziale zostaną szerzej opisane wybrane „części składowe” tego fenomenu.

WPŁYW EKONOMII DOSTĘPU NA ŚRODOWISKO SPOŁECZNO-EKONOMICZNE

Dobrym punktem wyjścia do opisu ekonomii dostępu w szerszej perspektywie jest podział zaproponowany przez Thomasa Puschmanna z Uniwersytetu w Zurychu oraz Rainera Alta z Uniwersytetu w Lipsku w publikacji „Sharing Economy”. Został on przedstawiony na poniższej grafice.

Grafika 1. Trzy płaszczyzny wpływu ekonomii dostępu na rzeczywistość społeczno-ekonomiczną

Zdaniem autorów ekonomia dostępu prowadzi do powstania hybrydowych form wymiany wartościowych dóbr i usług i poszerza dotychczas znane modele 9 Ekonomia dostępu a wyzwania stojące przed polską gospodarką zarówno na płaszczyźnie mikroekonomicznej, jak i makroekonomicznej. Chcąc opisać różne zjawiska występujące w ramach ekonomii dostępu, zaproponowali trzy płaszczyzny, na których widoczny jest wpływ tego fenomenu na otaczającą nas rzeczywistość społeczno-ekonomiczną:

- strategia,
- procesy,
- systemy.

Na płaszczyźnie strategicznej ekonomia dostępu albo bezpośrednio łączy konsumentów między sobą, albo umożliwia im wymianę poprzez pośredników. Jednostka dostarczająca (provider) produkuje i dystrybuje usługi dla konsumentów, którzy jednocześnie sami generują wartość dodaną i zajmują się dystrybucją. Tym samym w ramach ekonomii dostępu zaciera się tradycyjny podział pomiędzy producentami a konsumentami. Dobrym przykładem obrazującym tę zależność są pożyczki społecznościowe, udzielane poprzez specjalnie portale internetowe⁹. Przed pojawieniem się tej możliwości instytucje 9 finansowe miały w zasadzie monopol na tego typu usługi. Choć niektóre banki oferują swoim klientom również dostęp do platform pożyczkowych P2P (np. GoLend Internet Finance w Hongkongu).

Na płaszczyźnie procesowej ekonomia dostępu wpływa na cały szereg aspektów związanych z produkcją i konsumpcją:

- dostawcy (providers) mogą np. proponować usługi, których dotychczas nie mieli w swojej ofercie, np. naprawy dóbr użytkowanych przez wielu konsumentów jednocześnie;
- pośrednicy mogą sami oferować pewne produkty bądź usługi w ramach danego łańcucha wartości;
- konsumenci natomiast, którzy w obrębie ekonomii dostępu mają możliwość jednocześnie oferowania dóbr i usług, zaczynają przejmować część czynności wykonywanych dotychczas wyłącznie przez producentów.

Wpływ ekonomii dostępu na dotychczasowe modele społeczno-biznesowe na płaszczyźnie systemowej przejawia się przede wszystkim poprzez zaangażowanie platform internetowych w procesie identyfikacji dóbr i usług, do których konsumenci chcą uzyskać dostęp, nie stając się jednocześnie ich właścicielami. Platformy te wspierają trzy kategorie czynności, związanych z wymianą rynkową:

- transparentność rynkową,
- transakcje,
- oraz regulacje.

⁹ Szerzej o tym aspekcie w punkcie 2.6.

Na przykład Airbnb zapewnia transparentność rynkową w ten sposób, że umożliwia użytkownikom szukanie i porównywanie ze sobą różnych apartamentów. Dzięki odpowiedniej infrastrukturze możliwe jest bukowanie, płacenie oraz ocena poszczególnych miejsc noclegowych. Dodatkowo operator platformy wspiera proces zarządzania klientami w mediach społecznościowych¹⁰.

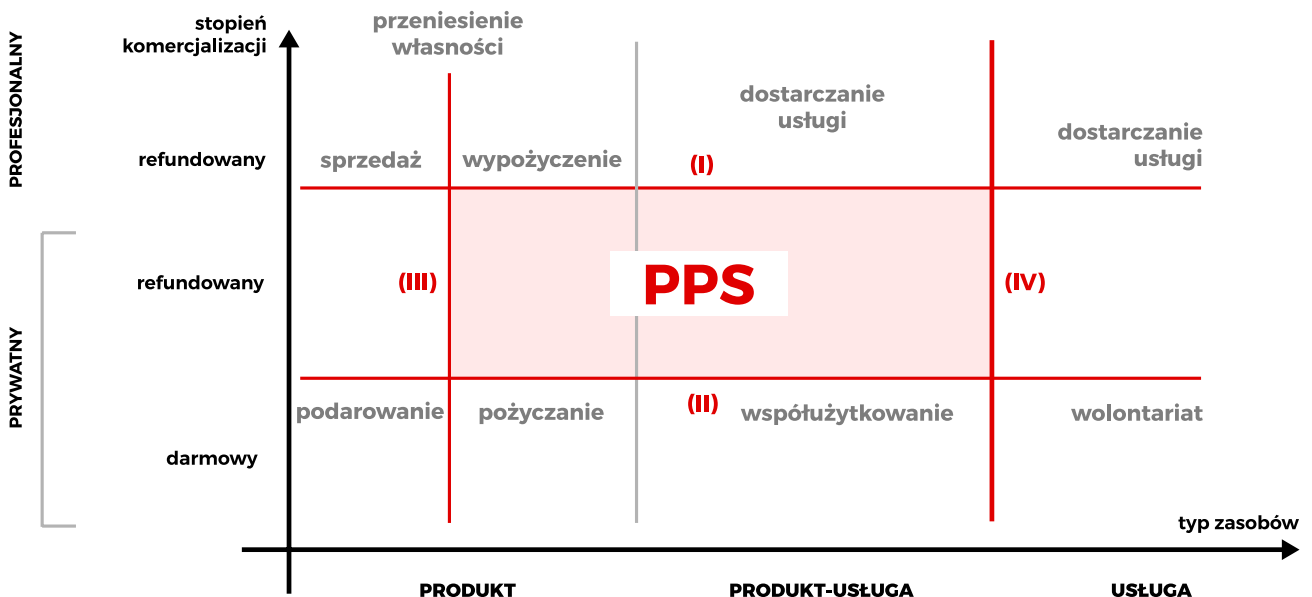
DWA PODSTAWOWE MODELE BIZNESOWE W OBRĘBIE EKONOMII DOSTĘPU

W ramach ekonomii dostępu można wyróżnić dwa podstawowe modele biznesowe:

- Full-Mesh - obejmuje platformy, które oferują i zarządzają centralnie zasobami używanymi przez wielu klientów, np. Zipcar, Car2go;
- Own-to-Mesh - obejmuje platformy, które są wyłącznie pośrednikiem w procesie wymiany rynkowej, np. Airbnb, BlaBlaCar czy Uber.

Ciekawą grafikę umożliwiającą dalej idącą kategoryzację poszczególnych modeli biznesowych, jak i odróżnienie platform funkcjonujących w ramach ekonomii dostępu od tradycyjnych firm zawiera publikacja „Motives in the Sharing Economy: An Empirical Investigation of Drivers and Impediments of Peer-to-Peer Sharing” autorstwa Timma Teubnera, Florianana Hawlitscheka oraz Henna Gimpela.

Grafika 2. Taksonomia modeli biznesowych tradycyjnych i występujących w ramach ekonomii dostępu

Źródło: Hawlitschek i inni (2016)

10 Por. Puschmann i inni, 2016.

Widać zatem, że platformy ekonomii dostępu wymykają się zupełnie tradycyjnym modelom produkcji/dostarczenia dóbr i usług; plasują się one gdzieś pomiędzy firmami zupełnie komercyjnymi a przedsięwzięciami typu non profit.

DWIE PODSTAWOWE KATEGORIE GRACZY W RAMACH EKONOMII DOSTĘPU

Wśród firm zaangażowanych w rozwój platform zaliczanych do ekonomii dostępu można wyróżnić dwie kategorie:

- **Start-upy** – znaczna część innowacji, które powstają w ramach ekonomii dostępu, zawdzięczamy start-upom; niektóre z nich zaliczane są już obecnie do tzw. jednorożców (ang. unicorn companies) – firm o wartości większej niż miliard USD. Wśród nich są takie marki jak Uber, Airbnb czy WeWork. Mimo że sporo start-upów koncentruje się na takich obszarach jak usługi finansowe, mobilność czy podróże, to są też młode firmy, które chętnie angażują się w przedsięwzięcia w zakresie edukacji czy muzyki. Na poniższej grafice zostali przedstawieni najwięksi gracze ekonomii dostępu na świecie.

Grafika 3. Największe firmy zaliczane do ekonomii dostępu

Źródło: <http://venturebeat.com/2015/06/04/the-sharing-economy-has-created-17-billion-dollar-companies-and-10-unicorns>

- **Firmy o ugruntowanej pozycji na rynku** – również większe firmy posiadające stabilną pozycję na rynku angażują się w przedsięwzięcia z zakresu ekonomii dostępu. Ikea na przykład umożliwia swoim klientom, poprzez odpowiednią platformę, wymianę używanych mebli. Na portalu udostępnionym przez firmę Wal-Mart klienci mogą wymieniać się grami wideo. Typowym sposobem zaangażowania się większych firm o ugruntowanej pozycji rynkowej w ekonomię dostępu jest kooperacja ze start-upami, co dobrze ilustrują następujące przykłady:

- General Motors zainwestował 3 mln USD w RelayRides¹¹,
- Daimler podjął współpracę z Uberem¹²,
- Volkswagen zaczął kooperację z potencjalnym konkurentem Ubera – firmą Gett¹³.

2.3. Aktualny zasięg i potencjał rozwoju

Ekonomia dostępu rozwija się bardzo dynamicznie. Poniżej zostały przedstawione wybrane dane, obrazujące skalę zjawiska oraz potencjał jego rozwoju.

- Zdaniem autorów raportu przygotowanego przez PWC firmy operujące w ramach ekonomii dostępu w obszarach: podróże, car-sharing, usługi finansowe, rynek pracy, streaming treści muzycznych i wideo mogą osiągnąć do 2025 roku obroty w wysokości 335 mld USD (w 2015 roku wysokość tego wskaźnika szacowano na 15 mld USD)¹⁴.
- Firma doradcza Roland Berger szacuje obroty firm ekonomii dostępu w obszarze mobilności w 2020 roku na następującym poziomie:¹⁵
 - Car-Sharing – 3,7-5,6 mld EUR,
 - Ride Sharing 3,5-5,2 mld EUR,
 - Bike Sharing 3,6-5,3 mld EUR,
 - Shared Parking 1,3-1,9 mld EUR.
- Wartość rynkowa dwóch największych graczy na rynku ocenia się obecnie na prawie 100 mld USD: Uber – 69 mld USD, Airbnb – 30 mld USD¹⁶;
- Komisja Europejska szacuje, że obroty platform i dostawców (providers), funkcjonujących w ramach ekonomii dostępu, w 2015 roku wyniosły 28 mld EUR. W porównaniu z ubiegłym rokiem wskaźnik ten wzrósł prawie dwukrotnie (w pięciu głównych sektorach - krótkoterminowy wynajem, transport pasażerów, usługi dla gospodarstw domowych, usługi biznesowe i techniczne, finansowanie społecznościowe¹⁷);
- Ciekawą analizę zawiera publikacja „The Rise of the Sharing Economy: Estimating the Impact of Airbnb on the Hotel Industry” autorstwa Georgiosa Zervasa, Davide’a Proserpio i Johna W. Byersa. Naukowcy amerykańscy zbadali wpływ, jaki na branżę hotelarską w Teksasie wywiera Airbnb. Zdaniem autorów w Austin, gdzie Airbnb jest najbardziej rozpowszechniony, platforma ta przyczynia się do obniżenia przychodów tradycyjnych podmiotów w branży hotelarskiej o 8-10 proc.¹⁸;

11 Por. Puschmann i inni, 2016.

12 Por. <http://www.reuters.com/article/us-uber-daimler-idUSKBN15F221>

13 Por. <https://techcrunch.com/2016/05/24/vw-invests-300m-in-uber-rival-gett-in-new-ride-sharing-partners-hip>

14 Por. PWC, 2015, s.14.

15 Por. Roland Berger, 2014, s.10.

16 Por. <https://www.bloomberg.com/features/2017-uber-airbnb-99-billion-idea>

17 http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-2002_en.htm

18 Por. Zervas i inni, 2016.

- Według informacji zamieszczonych na stronie Airbnb platforma jest aktualnie aktywna w ponad 191 państwach (34 000 miast); ponad 60 mln użytkowników skorzystało dotychczas z jej pośrednictwa¹⁹;
- Uber funkcjonuje już w ponad 500 miastach, w ponad 80 państwach, codziennie umożliwiając ponad 5 milionów przejazdów pasażerskich, ma ponad 40 milionów aktywnych użytkowników i ponad 1,5 miliona kierowców oferuje swoje usługi poprzez tę platformę;
- BlaBlaCar jest aktywny w 22 państwach i posiada 40 mln użytkowników na całym świecie. W ciągu kwartału około 12 mln osób korzysta z usług tej platformy²⁰.

2.4. Co napędza ekonomię dostępu?

W tej części raportu przyjrzymy się bliżej czynnikom, które są odpowiedzialne za dynamiczny rozwój ekonomii dostępu. Determinanty mające wpływ na ten fenomen można rozpatrywać głównie na trzech płaszczyznach:

- technologicznej,
- społecznej
- oraz biznesowej.

TECHNOLOGIA

Faktorem, bez którego rozwój ekonomii dostępu nie byłby w zasadzie możliwy, jest technologia. Duże znaczenie dla biznesu opartego na dostępie do dóbr i usług ma w szczególności pojawienie się tzw. ekonomii aplikacyjnej (ang. app economy).

Na przykład platformy umożliwiające współdzielenie samochodów, bazujące na aplikacji obsługiwanej na smartfonie, są dużo wygodniejsze niż rozwiązania dające dostęp do tej samej usługi przy użyciu standardowych urządzeń. W ten sposób funkcjonują popularne w Zachodniej Europie i w USA takie platformy jak DriveNow, car2go, Getaround czy RelayRides.

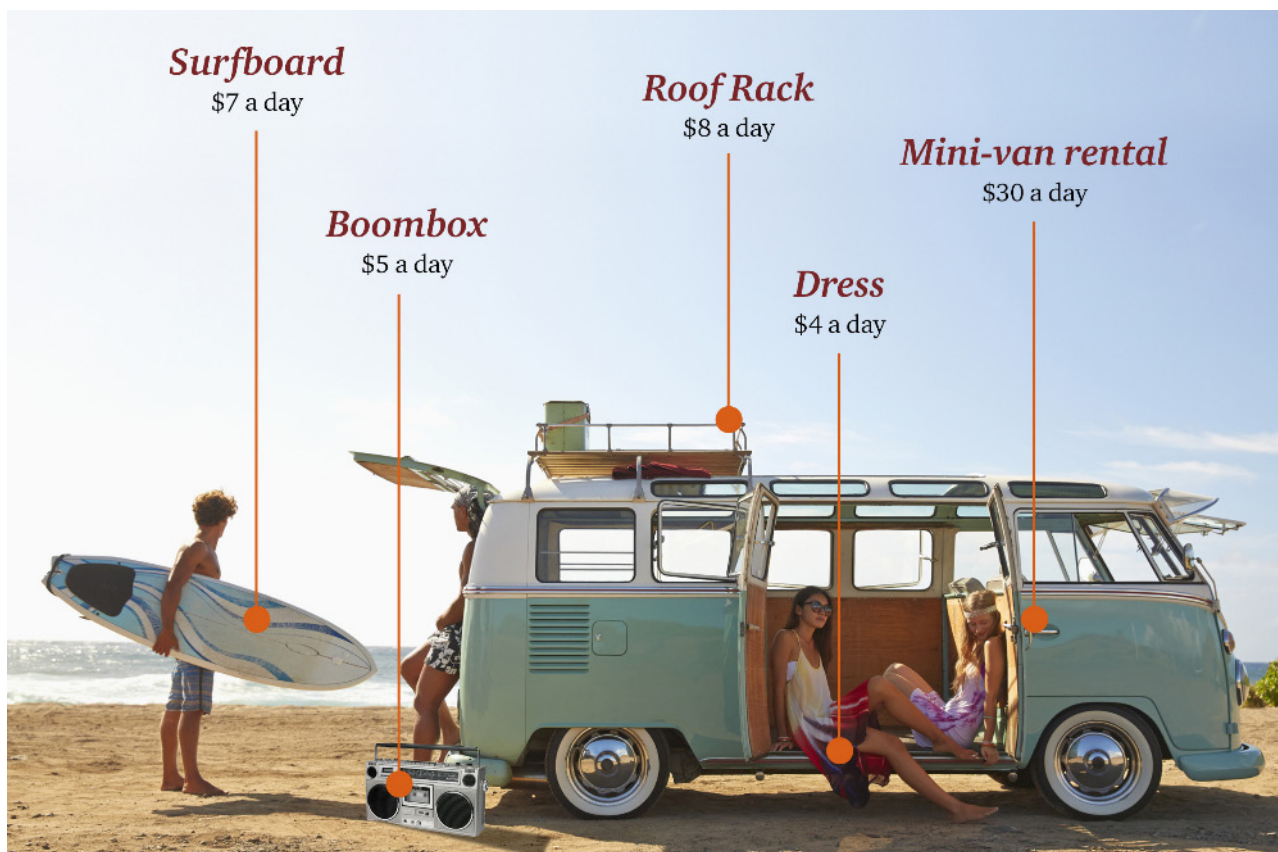
PERSPEKTYWA SPOŁECZNA – OSZCZĘDNOŚCI I ZMIANA ZACHOWAŃ KONSUMENTÓW

Platformy zaliczane do ekonomii dostępu cieszą się coraz większą popularnością wśród konsumentów, gdyż korzystanie z tych rozwiązań łączy się dla nich z konkretnymi korzyściami. Z jednej strony zwiększają ich wygodę, gdyż oferują im często produkty i usługi, które są lepiej dostosowane do ich indywidualnych potrzeb. Na przykład platformy ekonomii dostępu, takie jak Uber, pozwalają na dokładne oszacowanie kosztów usługi, nie wymagają posiadania gotówki i umożliwiają wgląd w historię zakupów.

¹⁹ <https://www.airbnb.com/about/about-us?locale=en>
²⁰ Por. <https://www.blablacar.de/ueber-uns>

Jak pokazują badania Sobierajskiego „Millenialsi – pokolenie Ubera”, młodzi Polacy z dużych miast bardziej ufają technologii GPS niż taksometrom²¹. Z drugiej strony access economy oferuje 21 konsumentom możliwość użytkowania określonych przedmiotów po niższych cenach. Ponadto firmy operujące w ramach ekonomii dostępu odpowiadają na zmieniające postawy społeczne.

Grafika 4. Nowa perspektywa konsumentów – dostęp lepszy niż posiadanie

Źródło: PWC (2015)

Scenka przedstawiona na powyższej grafice, zaczerpnięta z raportu PWC, bardzo ciekawie obrazuje kwintesencję ekonomii dostępu z perspektywy konsumentów. Steve Denning w artykule „Three Strategies For Managing The Economy Of Access”, który ukazał się na łamach Forbsa, celnie opisał zmianę, która zachodzi głównie wśród członków najmłodszej generacji i która jest jednym z czynników przyczyniającym się do rosnącej popularności platform funkcjonujących w ramach access economy:

„Trzecią płaszczyzną wpływu Internetu jest oddziaływanie na społeczeństwo. Internet stworzył generację ludzi, którzy zaczęli robić rzeczy, różniące się diametralnie od tego, w jaki sposób społeczności były zorganizowane przez setki lat. Ci ludzie – głównie młodzi – zaczęli bardziej cenić dostęp niż własność. Zamiast planować swoje życie tak, aby zdobywać i posiadać jak najwięcej rzeczy na własność, nowa generacja zaczęła dostrzegać sens i satysfakcję w posiadaniu dostępu do dóbr i interakcji z innymi w tym procesie”²².

²¹ Sobierajski, 2016, s.13.

²² <http://www.forbes.com/sites/stevedenning/2014/05/02/economic-game-change-from-ownership-to-access/#7765f47b542e> - tłum. autora.

W pracy „Sharing economy jako ekonomia przyszłości” Łukasz Zgiep przytacza dane z badania agencji Havas Worldwide dotyczące motywów korzystania z ekonomii współdzielenia:

„W próbie globalnej na pytanie, który aspekt ekonomii opartej na współdzieleniu uważasz za najbardziej atrakcyjny, uzyskano następujące odpowiedzi:

- oszczędność pieniędzy - 32%;
- poczucie, że jestem aktywny i użyteczny - 13%;
- ograniczenie mojej konsumpcji/emisji CO₂ - 13%;
- udział w szerszym ruchu sprzeciwu wobec nadmiernej konsumpcji - 10%;
- wspieranie osób i/lub małych/niezależnych firm - 9%;
- doświadczenie czegoś interesującego/zrobienie czegoś, czego większość ludzi jeszcze nie spróbowała - 8%;
- możliwość poznania nowych ludzi - 6%²³.

Sobierajski wskazuje, że ekonomia dostępu znakomicie wpisuje się w kulturę online, tworzoną przez pokolenie Millenialsów. Ma na myśli szczególnie zjawisko self-policingu, czyli budowania własnej reputacji w sieci:

„Starsze od Millenialsów pokolenia, szczególnie pokolenie ich rodziców, korzystając z usług, nie zwracało szczególnej uwagi na dostawców usług. Najważniejszy w tej relacji był klient, który nierzadko swoim zachowaniem, postawą czy działaniami przekraczał granice obowiązujących w danej grupie zasad dobrego wychowania. Tymczasem Millenialsi stworzyli system, który przez swoje działania nakazuje obu stronom wzajemny szacunek zgodnie z wymaganymi normami społecznymi. Tak, jak to ma miejsce w Uberze i innych tego typu popularnych wśród Millenialsów platformach. Bowiernie tylko klienci Ubera mogą i oceniają realizację usługi, ale również kierowcy Ubera oceniają klientów pod kątem ich zachowania zgodnie z przyjętymi normami. To jedna z najcenniejszych wartości, jakie do funkcjonowania nowoczesnych społeczeństw wnoszą internetowe platformy usługowe, zmieniając tym samym świat na lepszy”²⁴.

Widać zatem, że to motywy ekonomiczne są decydującym czynnikiem, wpływającym na dynamikę rozwoju ekonomii dostępu (z perspektywy konsumentów). Inne – pozaekonomiczne – aspekty, które określają powyżej opisaną zachodzącą zmianę w postawach społecznych, mają jednak również duże znaczenie dla skali popularności tego fenomenu.

²³ Zgiep, 2014, s. 200 i następna

²⁴ Sobierajski, 2016, s. 13.

PERSPEKTYWA BIZNESOWA

Z perspektywy biznesu angażowanie się w przedsięwzięcia z zakresu ekonomii dostępu stwarza okazję do osiągnięcia profitów: prywatne firmy mogą z jednej strony przejąć rolę pośredników; z drugiej strony wejście na ten rynek może nieść za sobą pozytywne efekty wizerunkowe, np. firmy, które same umożliwiają swoim klientom ponowną sprzedaż nabytych produktów, zyskują w oczach - szczególnie młodych - klientów, dla których dostęp jest ważniejszy niż posiadanie²⁵.

2.5. Ekonomia dostępu z perspektywy instytucji europejskich

Modele biznesowe powstające w obrębie ekonomii dostępu oddziałują nierzadko dysruptywnie na firmy oferujące określone dobra lub usługi w sposób tradycyjny. Ponadto nowy sposób działalności podmiotów zaangażowanych w access economy stanowi pewne wyzwanie dla administracji publicznej, np. w obszarze opodatkowania dochodów. Mając te aspekty na uwadze, nie może dziwić fakt, że w niektórych krajach platformy z zakresu ekonomii dostępu natrafiają na spory opór zarówno ze strony biznesu, jak i instytucji publicznych.

Dostrzegając te tendencje w Unii Europejskiej (UE), Komisja Europejska (KE) zajęła stanowisko w tej sprawie. W dokumencie z 2 czerwca 2016 roku „A European agenda for the collaborative economy” Komisja podkreśla pozytywne oddziaływanie ekonomii dostępu na gospodarkę europejską:

„Odpowiedzialnie wspierana i rozwijana ekonomia współpracy stwarza nowe możliwości zarówno dla konsumentów, jak i przedsiębiorców i może wywierać pozytywny wpływ na rynek pracy i wzrost gospodarczy w Unii Europejskiej. Sukces platform ekonomii współpracy może stanowić pewne wyzwanie dla obecnych praktyk rynkowych i firm funkcjonujących w tradycyjny sposób, jednak dzięki innowacyjnym rozwiązaniom ekonomia współpracy umożliwia każdemu obywatelowi oferowanie usług na rynku i promuje nowe formy zatrudnienia, elastyczne umowy o pracę oraz nowe źródła dochodu. Dla konsumentów ekonomia współpracy może nieść korzyści w postaci nowych usług, większego wyboru i niższych cen”²⁶.

Jednocześnie KE przestrzega poszczególne kraje członkowskie przed przeregulowaniem tego obszaru²⁷.

25 Por. Puschmann i inni, 2016.

26 http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-2002_en.htm - tłum. autora.

27 <http://de.reuters.com/article/eu-uber-airbnb-idDEKCN0YN3AL>

2.6. Ekonomia dostępu w wybranych obszarach

Na zakończenie tego rozdziału opracowania przyjrzymy się bliżej wybranym sektorom, w których aktywne są podmioty funkcjonujące w obrębie ekonomii dostępu.

MOBILNOŚĆ (TRANSPORT OSÓB I TOWARÓW)

Ekonomia dostępu jest obecnie bodajże najbardziej rozpowszechniona w obszarze mobilności. Według badań przeprowadzonych przez PWC aż 8 proc. dorosłych mieszkańców USA korzystało choć raz z jednej z platform access economy, a 1 proc. był dostarczycielem usług²⁸.

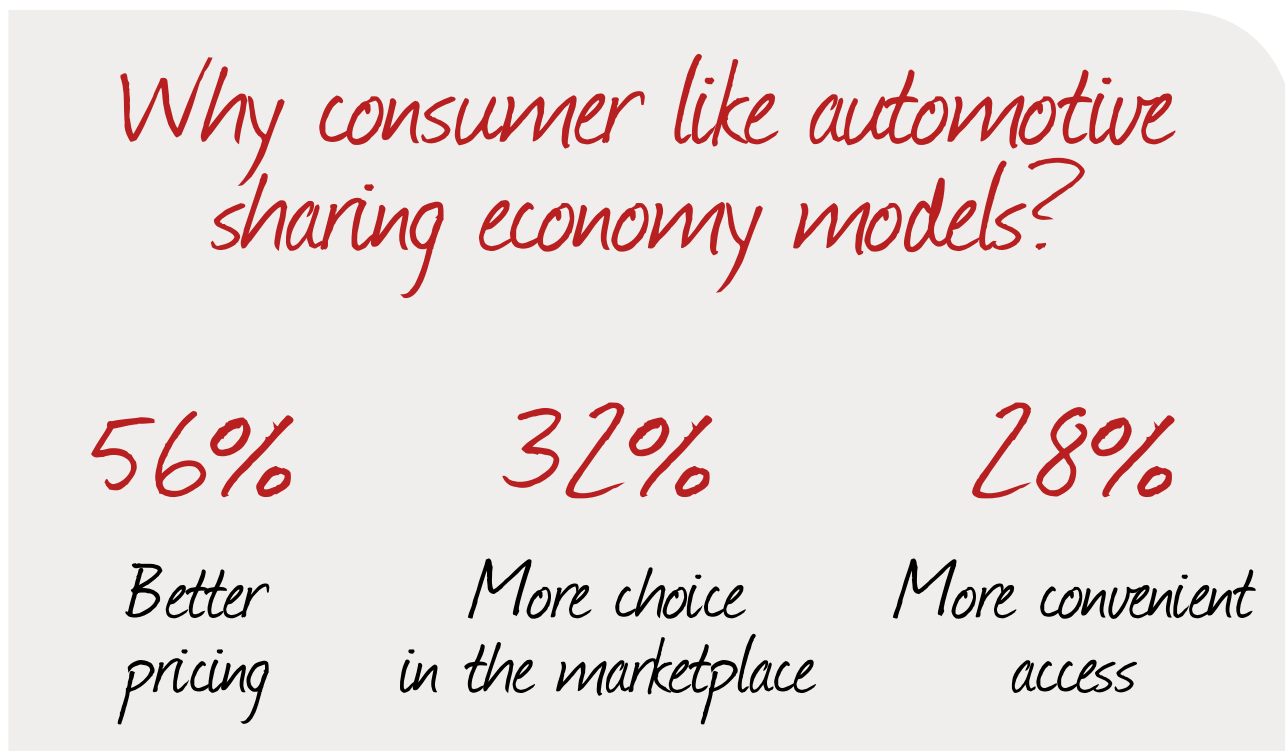
Poniżej zostały wymienione i 28 krótko opisane przykładowe firmy, reprezentujące różne modele biznesowe w obszarze mobilności na zadanie:

- Uber – aplikacja służąca do łączenia ze sobą pasażerów i profesjonalnych kierowców; UberEATS pozwala też na zamówienie jedzenia w wybranej restauracji, które jest dostarczane przez kierowców aktywnych na platformie;
- BlaBlaCar – platforma kojarząca ze sobą osoby mające wolne miejsca na przejazd na wybranej trasie oraz potencjalnych autostopowiczów;
- Car2go – firma ta, dzięki specjalnej aplikacji, oferuje możliwość wypożyczenia samochodu w większych miastach „prosto z ulicy”, bez zbędnych formalności;
- Nextbike – platforma umożliwiająca dostęp do rowerów.

W cytowanym powyżej raporcie PWC znajdziemy również dane ukazujące, dlaczego platformy ekonomii dostępu w obszarze mobilności cieszą się taką popularnością (por. poniższą grafikę).

28 PWC, 2015, s.19.

Grafika 5. Czynniki wpływające na skalę popularności platform ekonomii dostępu w obszarze mobilności

Źródło: PWC (2015)

USŁUGI FINANSOWE

Ekonomia dostępu w obszarze rynku finansowego to przede wszystkim crowdfunding, czyli finansowanie społecznościowe. Crowdfunding to, jak sama nazwa wskazuje, finansowanie przez masę, tłum (ang. crowd). Cała operacja pozyskania środków finansowych przez dany projekt odbywa się za pośrednictwem platform internetowych. Według obliczeń firmy Massolution w 2015 roku rynek finansowania społecznościowego na świecie osiągnął wartość ponad 34 mld USD²⁹.

Zasadniczo rozróżnia się trzy rodzaje portali crowdfundingowych:

- crowdfunding charytatywny,
- crowdfunding pożyczkowy,
- crowdfunding inwestycyjny (udziałowy).

Największe znaczenie z perspektywy omawianej w tym opracowaniu tematyki ma crowdfunding inwestycyjny. Platformy pośredniczące w procesie inwestycji w przedsiębiorstwa, bardzo często w fazie start-up, umożliwiają zdobycie tak ważnego, a jakże często brakującego, kapitału raczkującym firmom.

Poza aspektem pozyskania kapitału coraz większe znaczenie dla firm korzystających z platform finansowania społecznościowego ma także wymiar marketingowy crowdfundingu. Dzięki prezentacji projektu na platformie internetowej mogą one zbadać, czy istnieje rynek dla oferowanego produktu, zapewniając mu jednocześnie promocję lub ułatwiając sobie znalezienie partnerów biznesowych³⁰. Firma Massolution ocenia, że w 2015 ponad 2,5 mld USD zostało zainwestowane poprzez platformy do crowdfundingu inwestycyjnego³¹.

W Europie, z wyłączeniem Wielkiej Brytanii, rynek crowdfundingu inwestycyjnego urosł w latach 2012-2014 z 18,4 do 82,6 mln euro³².

PRACA, PRODUKCJA, PROWADZENIE BIZNESU

Ekonomia dostępu coraz silniej zmienia też to, w jaki sposób pracujemy, produkujemy i prowadzimy biznes.

Firma WeWork oferuje wspólne biura dla drobnych przedsiębiorców, freelancerów czy start-upów. Przedsiębiorstwo założone w 2010 roku obecnie jest już aktywne w kilkudziesięciu krajach. W zeszłym roku kapitalizacja rynkowa WeWork wynosiła 16 mld USD³³.

TaskRabbit jest platformą, na której zamieszczane są drobne ogłoszenia osób poszukujących wykonawców drobniejszych zleceń, np. sprzątania, przeprowadzki czy prac rzemieślniczych.

99designs pośredniczy w przekazywaniu zleceń między klientami biznesowymi a grafikami pracującymi na własny rachunek. Według informacji zamieszczonych na stronie internetowej firmy już prawie 365 tys. przedsiębiorstw skorzystało z usług 99designs.

TechShop oferuje możliwość skorzystania z sieci warsztatów w USA (aktualnie w 7 stanach) wyposażonych w narzędzia produkcyjne, takie jak obrabiarki CNC czy drukarki 3D.

EDUKACJA I INNOWACJE

W dobie internetu powstają liczne projekty edukacyjne, z których część można zaliczyć do ekonomii dostępu. Bodajże najbardziej znaną platformą edukacyjną jest Khan Academy, która udostępnia za darmo krótkie miniwykłady na różne tematy.

Codecademy koncentruje się z kolei tylko na przekazywaniu treści dotyczących wyłącznie programowania (między innymi Java, SQL, PHP, Python). Już ponad 25 mln ludzi na całym świecie skorzystało z kursów udostępnianych przez platformę. Kaggle to platforma kojarząca firmy z analitykami danych pracującymi na własny rachunek. Cały proces odbywa się na bazie konkursu, a zwycięzcy mają szansę otrzymania nagrody. Z usług Kaggle korzystają między innymi międzynarodowe koncerny. W połowie zeszłego roku na platformie zarejestrowanych było ponad 530 tys. użytkowników.

30 Por. infoDev/The World Bank (2013, s.26).

31 Por. <https://dazeinfo.com/2016/01/12/crowdfunding-industry-34-4-billion-surpass-vc-2016>

32 Por. Wardrop i inni, 2015, s. 18.

33 Por. <https://www.fastcompany.com/3057670/wework-valuation-soars-to-16-billion>

PRZEGLĄD PLATFORM EKONOMII DOSTĘPU W RÓŻNYCH BRANŻACH

Na poniższej grafice zostały zebrane przykłady serwisów ekonomii dostępu w różnych branżach, z podziałem na platformy będące dziełem start-upów oraz na te, zarządzane przez firmy o ugruntowanej pozycji na rynku.

Grafika 6. Przykładowe platformy ekonomii dostępu w różnych branżach

Rodzaj dostawcy usług	Rodzaj interakcji	BRANŻE							
		Produkty spożywcze	Produkty finansowe	Mobilność	Podróże	Logistyka	Praca	Edukacja	Inne
Start-up'y	B2C	Kuhtelein	Finpoint	Uber	Onefinestay	Instacart	Wework	Chegg	The collective
	C2C	Eat With Me	Lendico	Getaround	Airbnb	ShareMyStorage.com	Freelancer.com	Peer 2 Peer University	Sharen.nl
Firmy działające na rynku	B2C	WeFarm (Google, Telefonica and others)	openforum (Bank of America)	car2go (Daimler)	Tripping.com (Several)	DoorCash (FedEx)	Workspace on Demand (Marriott)	Coursera (Stanford)	Mud jeans (Mud Jeans)
	C2C	P2P Food Lab (Sony CSL)	Crowdfunding (Volksbank Bühl)	Parkatmyhouse (BMW)	TripAdvisor (Expedia)	MyWays (DHL)	TaskRabbit (Walgreen, Pepsi, GE)	Khan Academy (Google, B.&M. Gates Foundation)	Mila (Swisscom)

Źródło: Opracowanie własne w oparciu o: Puschmann i inni (2016).

3. Przegląd modeli i praktyk w wybranych miastach, krajach i ich ocena

3.1. Access economy w Polsce – status quo

Spora część platform ekonomii współpracy o międzynarodowym zasięgu funkcjonuje również w Polsce, np. Uber, Airbnb czy BlaBlaCar³⁴. Istnieją również 34 typowo polskie serwisy, które zazwyczaj są imitacją zagranicznych koncepcji, np.:

- Kokos – serwis pożyczek społecznościowych dostępny w Polsce. Platforma umożliwia dodatkowo wymianę walut między użytkownikami. Przez portal zostały dotychczas udzielone pożyczki o łącznej wartości ponad 146 mln PLN. Średnie oprocentowanie finansowania dla pożyczkobiorców wyniosło 16,81 proc.³⁵;
- Beesfund – to polska platforma crowdfundingu inwestycyjnego oraz finansowania społecznościowego. Jak twierdzi Arkadiusz Regiec, założyciel Beesfund, dotychczas poprzez portal udało się zgromadzić środki o łącznej wartości 1,7 mln PLN³⁶;
- Wolneauto.pl – to polski serwis dający możliwość współdzielenia samochodów. Właściciele aut udostępniają swoje pojazdy innym osobom, otrzymując za to odpowiednią zapłatę;
- Business Link – to funkcjonujący w Polsce serwis udostępniający miejsca do pracy, w tym do pracy coworkingowej. Portal jest aktywny aktualnie w 10 miastach w kraju.

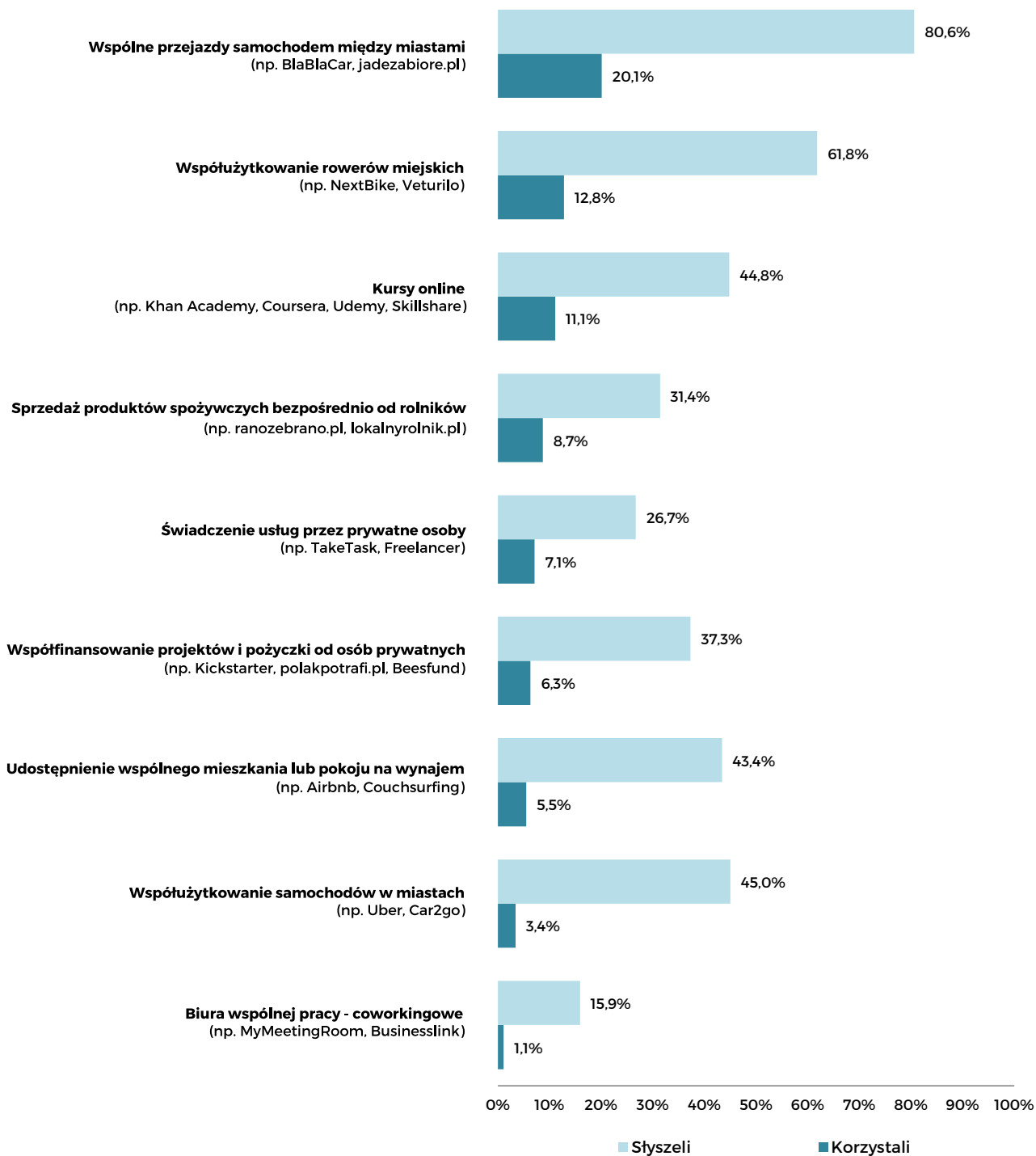
Grafika na kolejnej stronie obrazuje popularność platform ekonomii dostępu w Polsce w poszczególnych sektorach.

34 Rozdział ten opiera się w dużej mierze na opracowaniu: Sokotowski i inni, 2016.

35 Dane na dzień: 27.01.2017; źródło: <https://kokos.pl/info/statystyki>

36 Dane na czerwiec 2016; źródło: <http://www.money.pl/gospodarka/wiadomosci/arttykul/beesfund-crowdfunding-udzialowy-arkadiusz.1 05.0.2100585.html>

Grafika 7. Popularność ekonomii dostępu w Polsce w wybranych obszarach

Źródło: Sokołowski i inni (2016, s. 10)

3.2. Potencjał rozwojowy ekonomii dostępu w Polsce

Jak pisze prof Iga Rudawska:

„Obserwacja ekonomii dzielenia się w Polsce pozwala na wysunięcie wniosku, iż jest to obszar relatywnie nisko rozwinięty, choć o dużej dynamice wzrostu (świadczą o tym chociażby przyrosty użytkowników, takich serwisów jak Uber czy darmobranie.pl)³⁷.”

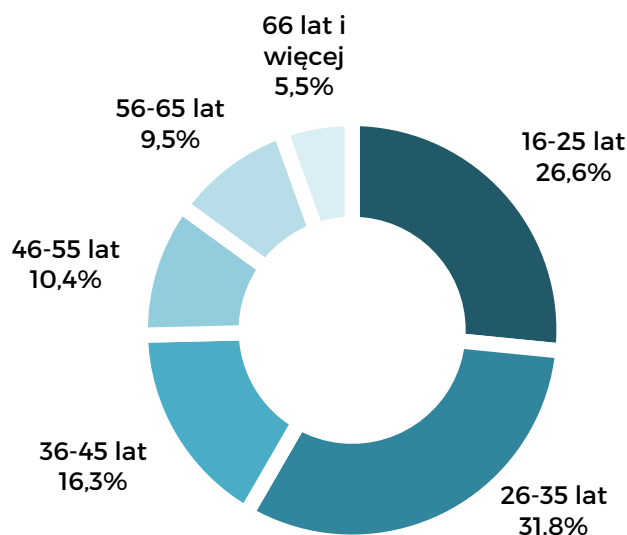
PWC wskazuje na 4 megatrendy stojące za dynamicznym rozwojem ekonomii dostępu:

- przełom technologiczny;
- ograniczony dostęp do zasobów;
- urbanizacja;
- zmiany demograficzne i społeczne³⁸.

Wszystkie wskazane tendencje dotyczą w mniejszym lub większym stopniu Polski.

Łukasz Zgiep zwraca uwagę, że w ankiecie dotyczącej access economy, aż 63 proc. Polaków zgodziło się ze stwierdzeniem: „wolę współużytkować rzeczy, niż je posiadać”³⁹. Postępująca zmiana demograficzna i wchodzenie na rynek tzw. millenialsów będą również działać na korzyść platform funkcjonujących w obrębie ekonomii dostępu (por. poniższą grafikę).

Grafika 8. Struktura wiekowa użytkowników platform ekonomii dostępu w Polsce

Źródło: Sokołowski i inni (2016)

37 Rudawska, 2016, s.188
 38 Por. PWC, 2016.
 39 Por. Zgiep, 2014.

Jak piszą Tomasz Styś, Agnieszka Tubis i Łukasz Zaborowski z Instytutu Sobieskiego w opracowaniu „Inteligentny transport – wpływ na polską gospodarkę”:

„Prognozuje się, że w najbliższych latach polskie miasta staną przed wyzwaniem połączenia w sieć: potrzeb mieszkańców, wzajemnych relacji mieszkańców, procesów podejmowania decyzji, procesów komunikacji służb publicznych i infrastruktury, których celem będzie zapewnienie obywatelom oczekiwanej jakości życia, rozumianej jako stopień zaspokojenia potrzeb, w tym zwiększania poziomu dostępności transportowej”⁴⁰.

Dynamicznie postępujące procesy urbanizacyjne, w połączeniu z relatywnie słabo rozwiniętą infrastrukturą, mogą być jednym z ważniejszych czynników przyczyniającym się do dalszego, szybkiego rozwoju ekonomii dostępu i stać się tym samym odpowiedzią na bolączki infrastrukturalne polskich miast.

Nie można też zapomnieć o tym, że korzystanie z platform ekonomii dostępu wnosi często konkretną wartość dodaną z perspektywy konsumentów: albo w postaci większej wygody korzystania z tradycyjnych usług, albo niższych cen. Sokołowski i inni w badaniu dotyczącym polskich użytkowników firm operujących w ramach access economy stwierdzają:

„Biorąc pod uwagę, że poziom zadowolenia z ekonomii współpracy jest stosunkowo wysoki (...), a użytkownicy tym bardziej są skłonni polecać usługi EW swoim znajomym (...), można wysnuć wniosek, że ekonomia współpracy ma naturalny potencjał do organicznego rozwoju”⁴¹.

Nie można też zapomnieć o tym, że korzystanie z platform ekonomii dostępu wnosi często konkretną wartość dodaną z perspektywy konsumentów: albo w postaci większej wygody korzystania z tradycyjnych usług, albo niższych cen. Sokołowski i inni w badaniu dotyczącym polskich użytkowników firm operujących w ramach access economy stwierdzają:

40 Styś i inni, 2016.

41 Sokołowski i inni, 2016, s. 88.

4. Wyzwania stojące przed polską gospodarką i nowa strategia rozwoju – plan Morawieckiego

W tym rozdziale zostanie omówiona diagnoza obecnego stanu polskiej gospodarki oraz strategia rozwoju na najbliższe lata zaprezentowana w dokumencie przygotowanym przez Ministerstwo Rozwoju „Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju” z 29 lipca 2016 roku.

4.1. Filary dotychczasowego modelu rozwoju

Od czasów transformacji ustrojowej model rozwoju gospodarczego w Polsce opierał się na następujących filarach:

- napływ inwestycji zagranicznych;
- ścisła współpraca polskich firm z zagranicznymi podmiotami oraz wykorzystanie nisz rynkowych przez krajowe przedsiębiorstwa;
- udział we wspólnym rynku europejskim oraz bliskość geograficzna i kulturowa największych partnerów handlowo-biznesowych;
- inwestycje publiczne, współfinansowane przez środki unijne;
- relatywnie wysoka jakość kapitału ludzkiego;
- wzrost dochodów i związany z tym wzrost konsumpcji, w szczególności w dużych ośrodkach miejskich.

4.2. Problemy strukturalne polskiej gospodarki

Mimo osiągnięcia niewątpliwie pewnych sukcesów dotychczasowy model rozwoju polskiej gospodarki wymaga pewnej korekty. Za najważniejsze czynniki mogące w przyszłości osłabiać wzrost gospodarczy w naszym kraju uznaje się:

- konkurowanie polskich firm na rynkach światowych głównie poprzez niskie koszty, w tym szczególności niskie koszty pracy;
- starzenie się społeczeństwa;
- niski poziom oszczędności;
- brak długofalowych strategii w niektórych silnie regulowanych przez państwo sektorach;
- zbyt mała ilość dobrze płatnych i stabilnych miejsc pracy;

- niskie i niezbyt efektywne wykorzystanie kapitału ludzkiego i fizycznego;
- niska innowacyjność gospodarki;
- niska jakość kapitału społecznego (niski poziom zaufania społecznego);
- przybierające na sile rozwarstwienie dochodowe;
- niekorzystną strukturę gospodarki, ze zbyt dużym udziałem tradycyjnych sektorów, wytwarzających produkty o niskiej wartości dodanej.

4.3. Pułapki rozwojowe

Opierając się na diagnozie, która w skrótej formie została przedstawiona w powyższych podrozdziałach, w omawianym dokumencie przygotowanym przez Ministerstwo Rozwoju zidentyfikowano pięć pułapek rozwojowych, które mogą utrudnić dalszy rozwój polskiej gospodarki:

- Pułapka średniego dochodu – Polsce przez ostatnie ćwierć wieku udało się zmniejszyć dystans do krajów zachodnich. Dotychczasowe filary wzrostu zaczynają się jednak powoli wyczerpywać. Uniknięcie wpadnięcia w tę pułapkę będzie zależać od tego, czy uda nam się zmienić obecny model rozwoju;
- Pułapka braku równowagi – dotychczas rozwój polskiej gospodarki opierał się zbyt silnie na napływie kapitału zagranicznego; odwrócenie tego trendu będzie wymagało zwiększenia podaży oszczędności krajowych;
- Pułapka przeciętnego produktu – zbyt wiele polskich firm konkuruje na rynkach zagranicznych, opierając swoją przewagę na niskich kosztach, a nie na jakości i innowacyjnych rozwiązaniach;
- Pułapka demograficzna – wysoki odpływ wykwalifikowanej siły roboczej za granicę oraz niska dzietność będą stanowiły wyzwanie zarówno dla przedsiębiorstw – ze względu na niską podaż pracy – jak i dla państwa, np. dla systemu ubezpieczeń społecznych;
- Pułapka słabości instytucjonalnej – mimo rosnących kosztów funkcjonowania efektywność instytucji publicznych pozostaje na niskim poziomie.

4.4. Megatrendy wpływające na polską i światową gospodarkę

W opracowaniu Ministerstwa Rozwoju wskazuje się szersze trendy, które mogą być dodatkowym wyzwaniem dla polskiej, ale też i światowej gospodarki:

- odejście od dotychczasowego paradygmatu konkurowania niskimi kosztami na rzecz konkurowania jakością w wielu krajach świata;
- niekorzystne trendy demograficzne w wielu krajach, które mogą łączyć się ze spadkiem wydajności w gospodarce i być jednocześnie przyczyną dodatkowego obciążenia budżetów państw;
- cyfryzacja i robotyzacja wielu dziedzin życia i wiążąca się z tym niska pracochłonność nowoczesnych gospodarek;
- wpływ nowych technologii na wiele aspektów życia społecznego, w tym na sposób funkcjonowania przedsiębiorstw;
- ograniczone zasoby wody, żywności oraz surowców naturalnych;
- rosnący wpływ działalności gospodarczej na środowisko naturalne;
- postępujące, wraz ze zmianą generacyjną (pojawienie się tzw. millenialsów), przemodelowywanie wielu dziedzin życia społecznego;
- nowe modele w sferze gospodarowania – pojawienie się na przykład finansowania społecznościowego oraz ekonomii dostępu.

4.5. Wybrane obszary działania

Wychodząc od analizy przedstawionej w poprzednich punktach, Ministerstwo Rozwoju zaproponowało strategię rozwoju, która ma za zadanie realizację następujących celów:

- cel główny: tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym i terytorialnym;
- oraz trzy cele szczegółowe:
 - trwały wzrost gospodarczy oparty na dotychczasowych i nowych przewagach,
 - rozwój społecznie i terytorialnie wrażliwy,
 - skuteczne państwo i instytucje gospodarcze służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu.

Poniżej zostaną opisane wybrane obszary działania, w których nowa strategia gospodarcza obecnego rządu ma być realizowana.

INNOWACYJNOŚĆ

Polska należy obecnie do krajów najmniej innowacyjnych w UE i zajmuje 6. miejsce na liście najmniej innowacyjnych gospodarek Unii Europejskiej. Relacja wydatków na Badania i Rozwój (B+R) do PKB jest w Polsce ponad dwukrotnie niższa od średniej unijnej. Zmiana tej niekorzystnej tendencji, zdaniem Ministerstwa Rozwoju, wymaga:

- wzmocnienia kapitału ludzkiego i społecznego w narodowym systemie innowacji;
- ulepszenia otoczenia prawno-instytucjonalnego innowacyjnych przedsiębiorstw;
- przeznaczenia większej ilości prywatnego kapitału na potrzebę innowacyjnych inwestycji oraz polepszenie stopnia komercjalizacji innowacji;
- stymulowania popytu na innowacje ze strony sektora publicznego;
- zwiększenia zdolności i skłonności firm do eksportu oraz lokowania bezpośrednich inwestycji za granicą.

MAŁE I ŚREDNIE PRZEDSIĘBIORSTWA

Małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP) oraz mikrofirmy odpowiadają za 70 proc. zatrudnienia w sektorze prywatnym oraz wytwarzają 2/3 polskiego PKB. Jednocześnie te najmniejsze podmioty napotykały w naszej gospodarce na cały szereg barier rozwoju. Aby ułatwić ekspansję firm z sektora MSP, postuluje się między innymi:

- ulepszenie otoczenia prawnego;
- polepszenie otoczenia instytucjonalnego;
- zwiększenie dostępności finansowania zewnętrznego;
- zapewnienie szeroko rozumianego wsparcia ze strony państwa, w tym w obszarze kompetencji zawodowych.

KAPITAŁ DLA ROZWOJU

Jedną z bolączek polskiej gospodarki jest znikoma ilość krajowych oszczędności. Mimo, że w ostatnich latach udział kosztów w uzyskiwanych dochodach spadł, to wciąż utrzymuje się na poziomie ponad 80%, a jedna piąta gospodarstw domowych deklaruje, że ich stałe dochody nie pozwalają na zaspokojenie bieżących potrzeb. Zapewnienie odpowiedniej ilości kapitału dla gospodarki będzie wymagało następujących środków:

- budowy kultury oszczędzania;
- większej koordynacji wsparcia inwestycji rozwojowych;
- dalszego rozwoju rynku finansowego, w tym ułatwienia dostępu do kapitału podmiotom z sektora MŚP;
- zwiększenie wykorzystania publicznych źródeł współfinansowania do stymulowania prywatnych nakładów inwestycyjnych.

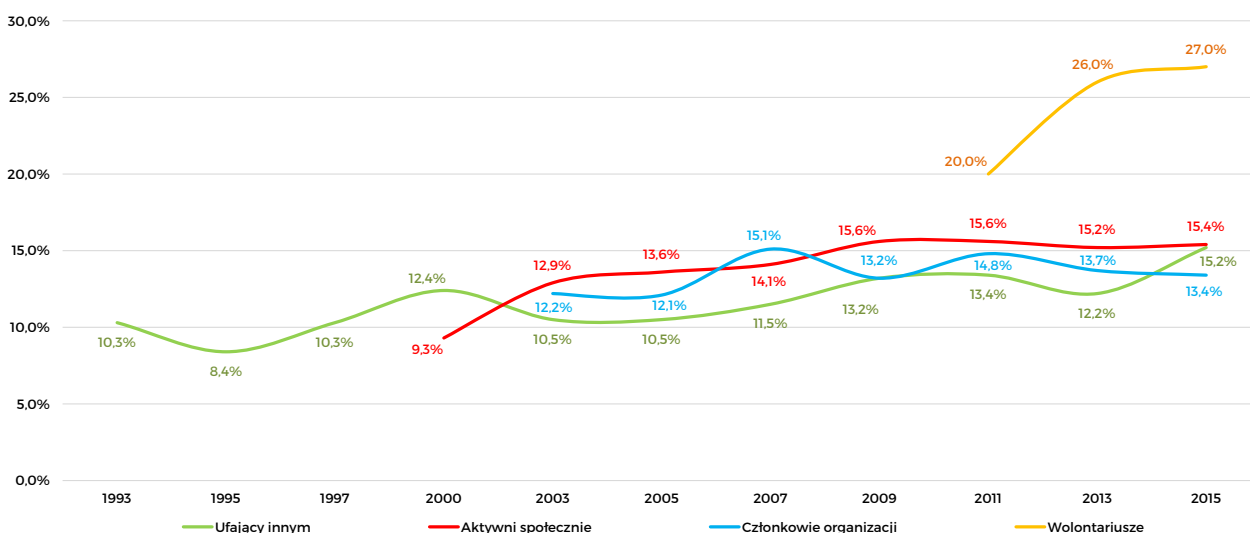
KAPITAŁ LUDZKI I SPOŁECZNY

W strategii opracowanej przez Ministerstwo Rozwoju pada stwierdzenie:

„Dla jakości kapitału ludzkiego w Polsce kluczowe jest podjęcie działań m.in. w zakresie poprawy systemu edukacji formalnej i nieformalnej dla wszystkich grup wiekowych ludności, systemu opieki zdrowotnej, zwiększenia dostępu do różnego rodzaju usług, poprawa materialnych i pozamaterialnych warunków życia, dbałość o stan środowiska naturalnego oraz budowanie otoczenia sprzyjającego samorealizacji”⁴².

Ocena jakości kapitału społecznego w Polsce, zawarta w dokumencie „Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju”, nie jest zbyt optymistyczna. Wskazuje się, że Polacy należą do najmniej ufnych narodów europejskich. Wskaźniki obrazujące aktywność społeczną w naszym kraju wypadają również dość słabo.

Grafika 9 Aktywność społeczna w Polsce

Źródło: Ministerstwo Rozwoju (2016)

INFRASTRUKTURA

W strategii rozwoju zaproponowanej przez polski rząd podkreśla się również znaczenie dobrze funkcjonującej infrastruktury:

„Odpowiedzialny rozwój wspomaga rozbudowę i modernizację sieci transportowych i technicznych dla podwyższenia pozycji konkurencyjnej kraju i regionów na miarę potrzeb, jednocześnie nie generując nadmiernych kosztów związanych z jej utrzymaniem obciążających przyszłe pokolenia. Podstawa konkurencyjności to nowoczesna sieć transportowa pozwalająca na niezawodne, sprawne i bezpieczne przemieszczanie się osób i towarów, nieprzerwane dostawy energii oraz rozwiązania ICT umożliwiające nie tylko swobodne komunikowanie się, ale przede wszystkim dostarczanie wiedzy oraz zarządzanie procesami wytwórczymi w gospodarce”⁴³.

W dokumencie Ministerstwa Rozwoju dostrzega się liczne deficyty infrastrukturalne w naszym kraju. Niekorzystnie wypada ocena infrastruktury transportowej:

„Mimo znaczących inwestycji poprawiających stan infrastruktury transportowej we wszystkich regionach polska przestrzeń nadal nie jest zintegrowana ani spójna wewnętrznie”⁴⁴.

ŚRODOWISKO NATURALNE

Ministerstwo Rozwoju w swojej strategii podjęło także tematykę jakości środowiska naturalnego w Polsce. W dokumencie wskazano kilka koniecznych kierunków interwencji w tym obszarze:

- zwiększenie dyspozycyjnych zasobów wodnych i osiągnięcie wysokiej jakości wód;
- likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania;
- ochrona gleb przed degradacją;
- zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego;
- polityka surowcowa państwa;
- oddziaływanie na jakość życia w zakresie klimatu akustycznego i oddziaływania pól elektromagnetycznych;
- gospodarka odpadami.

43 Tamże, 2016, s. 24.

44 Tamże, 2016, s. 184.

5. Jak ekonomia dostępu może przyczynić się do osiągnięcia celów określonych w Strategii Odpowiedzialnego Rozwoju?

W tej części opracowania zostanie opisane, w jakim zakresie ekonomia dostępu adresuje wyzwania stojące przed polską gospodarką, określone w rozdziale 4.

5.1. Ograniczenie zapotrzebowania na kapitał i inne zasoby

Rozpowszechnienie się ekonomii dostępu na pewno będzie łączyć się z oszczędnościami zarówno kapitału pieniężnego, jak i innych zasobów (surowców naturalnych oraz kapitału ludzkiego). Możliwość ograniczenia zapotrzebowania na zasoby dostępne w gospodarce dzięki access economy można rozpatrywać na dwa sposoby:

- bezpośredni – oczywistością jest, że współdzielenie (dostęp zamiast posiadania) przedmiotów, maszyn etc., które i tak często nie są w pełni wykorzystane, oznacza oszczędności w skali makro;
- pośredni – dużo mniej oczywistym sposobem redukcji zużycia zasobów ekonomicznych jest zmniejszenie zapotrzebowania na nie, dzięki związanej z fenomenem ekonomii dostępu pogłębiającej się specjalizacji producentów dóbr i dostawców usług. Jak pisze Puschmann i inni:

„(...) środki służące do produkcji dóbr i dostarczania usług mogłyby być współdzielone pomiędzy poszczególnymi pracownikami tak, aby każdy z nich skupiał się tylko na jednym obszarze, w którym się specjalizuje – proces zwany hyperspecjalizacją bądź crowdsourcingiem”⁴⁵.

Większa specjalizacja prowadzi zazwyczaj do większej wydajności i tym samym do mniejszego zapotrzebowania na zasoby.

Aspekt ograniczenia zasobów ekonomicznych ma, w perspektywie wyzwań stojących przed polską gospodarką opisanych w rozdziale 4., szczególne znaczenie w obliczu niekorzystnej sytuacji demograficznej oraz wysokiego uzależnienia naszego kraju od kapitału zagranicznego.

45 Puschmann i inni, 2016, s.98

5.2. Zwiększenie potencjału innowacyjności

Rozpowszechnienie się ekonomii dostępu może przyczynić się również do zwiększenia poziomu innowacyjności w polskiej gospodarce.

Z jednej strony firmy tworzące ekonomię dostępu wprowadzają nowatorskie koncepcje biznesowe i mogą stać się rozsądnymi innowatorami w Polsce – mając w szczególności na uwadze postępującą cyfryzację wielu dziedzin życia społecznego.

Z drugiej strony platformy access economy stwarzają warunki do rozwoju innowacji. Koncepcje takie jak:

- Coworking,
- Co-design,
- Open Knowledge,
- Open Innovation

sprzyjają bezpośrednio szybszej i wydajniejszej pracy nad innowacyjnymi rozwiązaniami. Ponadto ich dyfuzja w gospodarce – jako że powstają przy współdziałaniu różnych podmiotów – może być dużo bardziej dynamiczna.

5.3. Wsparcie rozwoju kapitału społecznego

Kolejnym pozytywnym aspektem ekonomii dostępu jest wspieranie rozwoju kapitału społecznego.

Access economy w zasadzie bazuje na zaufaniu: powierzenie nieznanemu przez nas osobie dóbr, których jesteśmy właścicielami, bądź skorzystanie z transportu np. przez platformę BlaBlaCar czy Uber, wymaga od nas zaufania do innych. Pozytywne doświadczenia, które zdobywamy, korzystając z serwisów access economy, wspierają budowę zaufania społecznego.

Ponadto ekonomia dostępu skłania nas do nawiązywania ściślejszych relacji społecznych. Korzystając z noclegu oferowanego przez konkretną, nie anonimową osobę – gospodarza – np. przez portal Airbnb, możemy poczuć się jak jego gość, co stwarza podwaliny do powstania zupełnie innej relacji niż w przypadku kontaktu z personelem hotelu sieciowego. Dzięki pracy w przestrzeni coworkingowej nie tylko możemy zyskać biznesowo – ucząc się od innych przedsiębiorców/freelancerów – ale też społecznie, nawiązując ciekawe, prywatne relacje.

April Rinne, związana z World Economic Forum, nie ma wątpliwości, że ekonomia dostępu wpływa pozytywnie na budowę kapitału społecznego:

„Opierając się na bezpośrednich doświadczeniach pochodzących z wielu krajów, wierzę, że najważniejszym czynnikiem [przemawiającym za rozwojem ekonomii dostępu], związanym z funkcjonowaniem platform ekonomii współdzielenia, jest fakt generowania przez nie nieoczekiwanej wartości dodanej w obszarze społecznym i scalania społeczności

w niespotykany sposób. Poprzez pojęcia „nieoczekiwany” i „niespotykany” mam na myśli coś, czego nie można było sobie wyobrazić wcześniej. W takim przypadku, mimo że pewne jednostki mogą na tym zyskać – proponując pewne rozwiązania i biorąc na siebie ryzyko jako pierwsze – największym beneficjentem jest społeczność jako całość⁴⁶.

Badania przeprowadzone przez Floriana Hawlitscheka, Timma Teubnera oraz Hennera Gimpela pokazują, że takie kategorie jak:

- „Social Influence”,
- „Social Experience”,
- „Sense of Belonging”

są bardzo istotnym motywem korzystania z platform access economy⁴⁷.

5.4. Kapitał ludzki – zwiększenie elastyczności rynku pracy oraz większa swoboda pracowników

Nowe koncepcje i platformy dla freelancerów zwiększają także elastyczność rynku pracy. Dla firm, szczególnie tych mniejszych, o mniej stabilnej pozycji na rynku i mniej przewidywalnym poziomie zamówień korzystanie z usług osób pracujących na własny rachunek oznacza redukcję ryzyka działalności gospodarczej.

Dla pracobiorców praca na własny rachunek oznacza często dużo większą swobodę i większe zarobki. Badania przeprowadzone przez firmę doradcą McKinsey w USA i w Europie pokazują, że niezależni pracownicy często świadomie decydują się na taką formę zatrudnienia: aż 70-75 proc. z nich przyznaje, że freelancing jest ich dobrowolnym wyborem⁴⁸.

Jak wynika z badań przeprowadzonych na zlecenie Komisji Europejskiej, aż 65 proc. ankietowanych w Polsce wskazuje, że chcieliby być samozatrudnieni przede wszystkim ze względu na niezależność i samospelnienie, jakie łączy się z pracą na własny rachunek.

46 https://ssir.org/articles/entry/the_sharing_economy_through_a_broader_lens#bio-footer – tłum. autora

47 Por. Hawlitschek i inni, 2016.

48 Por. McKinsey Global Institute, 2016, s. 7.

5.5. Wsparcie sektora MŚP

Omówione powyżej aspekty w zasadzie w największym stopniu dotyczą podmiotów sektora MŚP. To najmniejsze firmy nie mogą często zrealizować innowacyjnych projektów, gdyż brakuje im do tego odpowiednich środków finansowych. Małe przedsiębiorstwa, jak już zostało wspomniane, mogą również najbardziej skorzystać na rozpowszechnieniu się pracy na własny rachunek⁴⁹.

W tym miejscu warto podkreślić jeszcze kilka innych zagadnień, związanych z ekonomią dostępu, mających szczególne znaczenie dla małych firm:

- **Crowdfunding** – opisany szerzej w punkcie 2.6 nowy sposób finansowania ma szczególne znaczenie dla podmiotów z sektora MŚP, gdyż to właśnie one mają największe problemy z pozyskaniem finansowania w tradycyjnych instytucjach finansowych;
- **Szansa na przełamanie monopolu tradycyjnych graczy na rynku** – platformy ekonomii dostępu mają dysruptywne działanie na wiele branż. Małe i zwinne start-upy, jak pokazują liczne doświadczenia, potrafią się często dużo lepiej dopasować do nowej rzeczywistości. Access economy stwarza zatem szansę na przełamanie dotychczasowej hegemonii koncernów i korporacji w wielu obszarach;
- **Większy dostęp do rynku** – dzięki takim platformom jak Allegro wiele małych firm, wcześniej działających tylko lokalnie, uzyskało dostęp do dużo szerszego grona klientów;
- **Zmniejszenie kosztów związanych z biurokracją** – obciążenia nakładane przez administrację publiczną zawsze najbardziej dotyczą najmniejsze podmioty gospodarcze. Stale zmieniające się przepisy prawne i nowe regulacje generują jednakowe koszty dla dużych i małych firm. W przypadku małych przedsiębiorstw muszą być one jednak sfinansowane z niewspółmiernie mniejszej puli dochodów. Platformy ekonomii dostępu, dzięki automatyzacji procesów biznesowych, w tym różnego rodzaju sprawozdawczości, mogą się przyczynić do ograniczenia obciążeń związanych z biurokracją dla podmiotów sektora M

49

Por. <http://www.bankier.pl/wiadomosc/Praca-na-wlasny-rachunek-nie-boj-sie-walczyc-o-swoje-2885119.html>

5.6. Zwiększenie inkluzywności ekonomicznej

Ekonomia dostępu stwarza również okazję dla wielu osób do wygenerowania dodatkowego dochodu. Ponadto praca przez platformy access economy może być źródłem głównego dochodu: jak pokazują wyniki ankiety z raportu Instytutu Sobieskiego, aż 20 proc. kierowców, którzy korzystają z Ubera, było wcześniej bezrobotnymi⁵⁰.

Fakt ten ma szczególne znaczenie w obliczu opisanych w rozdziale 4. strukturalnych problemów polskiej gospodarki:

- niskiego poziomu oszczędności gospodarstw domowych;
- oraz niskiej ilości dobrze płatnych i stabilnych miejsc pracy.

W badaniu zawartym we wspomnianym powyżej raporcie Instytutu Sobieskiego aż 70 proc. kierowców Ubera wskazuje na znaczące poprawienie się domowej sytuacji finansowej.

Ponadto platformy ekonomii dostępu są często bardzo intuicyjne i nie pociągają za sobą kosztów stałych (model oparty na prowizji, a nie na abonamencie), co stwarza szanse na dodatkowe zarobki dla tych grup społecznych, które na tradycyjnym rynku pracy mają problem ze znalezieniem zatrudnienia. Ponad 10 proc. wszystkich kierowców Ubera to osoby z grupy 50+. W zeszłym roku firma ta uruchomiła program dla głuchych i niedosłyszących kierowców, którzy chcą świadczyć usługi poprzez tę platformę⁵¹.

50 Por. Styś i inni, 2016.

51 Por. <http://www.integracja.org/dla-mediow/uber-uruchamia-w-polsce-program-skierowany-do-nieslyszacych-kierowcow>

5.7. Zmniejszenie obciążeń dla środowiska naturalnego

Naturalną konsekwencją faktu, że ekonomia dostępu przyczynia się do ograniczenia zużycia zasobów – co zostało wspomniane w punkcie 5.1 – jest jej pozytywny wpływ na środowisko naturalne.

Wspomniany już Steve Denning w artykule „Three Strategies For Managing The Economy Of Access”, który ukazał się na łamach Forbsa, bardzo precyzyjnie opisał tę zależność:

„Systemy te [operujące w ramach ekonomii dostępu] przyczyniają się do poprawy stanu środowiska naturalnego poprzez zwiększanie wydajności, redukcję marnotrawstwa, zachęcanie do wprowadzania na rynek lepszych produktów oraz ograniczanie nadprodukcji i nadkonsumpcji”⁵².

W opracowaniu firmy doradczej Copenhagen Economics „Economic benefits of peer-to-peer transport services” pokazane jest, że istnienie platform ekonomii dostępu, takich jak Uber, może przyczynić się do redukcji liczby aut na drogach, co pozytywnie wpływa na środowisko naturalne⁵³. Do podobnych wniosków doszli 53 autorzy dokumentu „Social, Economic and Legal Consequences of Uber and Similar Transportation Network Companies (TNCs)”, który został sporządzony na potrzeby Parlamentu Europejskiego⁵⁴.

Warto też zwrócić uwagę na następującą zależność – młode roczniki, które zazwyczaj korzystają z platform ekonomii dostępu, są coraz bardziej wyczulone na kwestie ochrony środowiska i podejmując decyzje zakupowe, coraz częściej kierują się względami ekologicznymi⁵⁵. Firmy operujące w ramach ekonomii 55 współpracy, znając preferencje głównych grup docelowych, starają się podążać za ich wymaganiami (np. coraz większa liczba aut jeżdżących pod szyldem Ubera to hybrydy), co dodatkowo zmniejsza obciążenie środowiska.

52 <http://www.forbes.com/sites/stevedenning/2014/05/02/economic-game-change-from-ownership-to-access/#7765f47b542e>

53 Por. Copenhagen Economics, 2015.

54 Por. [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2015/563398/IPOL_BRI\(2015\)563398_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2015/563398/IPOL_BRI(2015)563398_EN.pdf)

55 Por. np. <http://nielsen.com/eu/en/insights/news/2015/green-generation-millennials-say-sustainability-is-a-shopping-priority.html>

5.8. Uzupelnienie słabo rozwiniętej infrastruktury publicznej

Strategia gospodarcza nowego rządu kładzie duży nacisk i zauważa liczne niedociągnięcia w rozwoju krajowej infrastruktury. Usługi oferowane przez platformy ekonomii dostępu mogą stać się idealnym substytutem dla usług publicznych.

Bardzo dobrze obrazują ten fakt badania z raportu Instytutu Sobieskiego. Autorzy opracowania przeanalizowali, w jakim stopniu przejazdy oferowane przez platformę Uber uzupełniają środki transportu publicznego w największych polskich miastach. W podsumowaniu wyników analizy stwierdzają:

„...platforma Uber uzupełnia siatki połączeń PTZ [publicznego transportu zbiorowego], w szczególności w lokalizacjach gorzej skomunikowanych, a stanowiących generator ruchu. Przykładem mogą być lotniska, które w większości przypadków połączone są z centrum miasta 1-2 liniami, na których kursy realizowane są z częstotliwością co 20, a nawet co 60 minut (np. Wrocław, Kraków).

W przypadku Warszawy analiza porównawcza liczby zgłoszeń z siatką połączeń PTZ wskazuje silne zagęszczenie zgłoszeń wzdłuż linii metra, co może sugerować, że platforma Uber uzupełnia usługi metra na trasie dojazdowej do przystanków metra. W drugiej kolejności liczne zgłoszenia pojawiają się w odległych dzielnicach (np. Ursus, Bemowo) oraz w lokalizacjach wykraczających poza granice administracyjne miasta. Obszary te są zdecydowanie gorzej skomunikowane z centrum miasta (np. wyłącznie komunikacja autobusowa, o ograniczonej częstotliwości)⁵⁶.

Dzięki takim koncepcjom, dostępnym już obecnie w Polsce, jak Car Sharing (np. 4Mobility) czy Ride Sharing (np. BlaBlaCar), będzie również możliwe odciążenie coraz bardziej zatłoczonych aglomeracji miejskich⁵⁷.

56 Styś i inni, 2016, s. 65.

57 Por. http://www.efcongress.com/sites/default/files/megatrendy_i_ich_wpyw_na_rozwj_sektorw_infrastrukturalnych_2015.pdf

6. Podsumowanie i wnioski

Ekonomia dostępu przeddefiniowuje podejście społeczne do konsumpcji w wielu sektorach: od hotelarstwa i usług finansowych po edukację i transport. Fenomen ten zyskuje błyskawicznie na popularności. Fakt ten nie może dziwić, gdyż produkty i usługi oferowane przez platformy ekonomii współdzielenia są często tańsze i lepiej dostosowane do ich indywidualnych potrzeb konsumentów. Ponadto dla młodej generacji aspekt posiadania określonych produktów na własność zaczyna tracić na znaczeniu. Jak pokazują badania, młodzi ludzie bardzo sobie cenią interakcje z innymi, które łączą się z korzystaniem z serwisów ekonomii dostępu.

Potencjał rozwojowy tego fenomenu wydaje się być gigantyczny. Świadczą o tym choćby dane dotyczące kapitalizacji rynkowej największych graczy: dwie największe platformy – Uber i Airbnb – w zaledwie kilka lat od początku istnienia osiągnęły łączną wartość prawie 100 mld USD.

Ekonomia dostępu – co rzadziej się dostrzega – wpływa także znacząco na rynek od strony podażowej. Platformy internetowe powstające w jej ramach przyczyniają się do licznych pozytywnych trendów na rynku pracy i w obszarze produkcji. W tym kontekście – obok korzystnych zmian dla konsumentów – fenomen ekonomii współpracy został dostrzeżony przez Komisję Europejską.

Opinie Komisji w kwestii ekonomii dostępu podziela również polski rząd. W Polsce wciąż jednak brakuje szerszego zrozumienia, czym jest ekonomia dostępu i jaki może być jej potencjalny wpływ na życie gospodarcze w naszym kraju.

W opracowaniu podjęto próbę przeanalizowania, w jaki sposób ekonomia dostępu wpisuje się w koncepcję gospodarczą nowej władzy opisaną w „Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju”.

W toku analizy zidentyfikowano osiem obszarów, w których platformy ekonomii współpracy adresują wyzwania stojące przed polską gospodarką:

- **Ograniczenie zapotrzebowania na kapitał i inne zasoby** – ekonomia dostępu z zasady minimalizuje zużycie surowców oraz kapitału ludzkiego i pieniężnego, co może mieć szczególne znaczenie w obliczu niekorzystnej sytuacji demograficznej oraz wysokiego uzależnienia naszego kraju od finansowania zagranicznego;
- **Zwiększenie potencjału innowacyjności** – dzięki socjalizacji procesu powstawania nowatorskich produktów, platformy access economy mogą przyczynić się do wzrostu innowacyjności polskiej gospodarki, która na tym polu – na tle państw europejskich – wypada bardzo słabo;
- **Wsparcie rozwoju kapitału społecznego** – jako że korzystanie z serwisów ekonomii dostępu wymaga zaufania do innych użytkowników, przyczyniają się one do budowy, tak ważnego dla rozwoju, kapitału społecznego w naszym kraju;
- **Zwiększenie elastyczności rynku pracy oraz zwiększenie swobody pracowników** – ekonomia dostępu promuje samozatrudnienie, co z jednej strony zwiększa elastyczność rynku pracy, z drugiej przyczynia się do większej swobody samych pracowników, którzy mogą lepiej dostosować rytm pracy do życia prywatnego;

- **Wsparcie sektora MŚP** – wiele platform ekonomii współpracy wspiera działanie firm z sektora MŚP, choćby otwierając im dostęp do nowych rynków bądź ułatwiając im uzyskanie finansowania;
- **Zwiększenie inkluzywności ekonomicznej** – serwisy ekonomii współpracy umożliwiają uzyskanie dodatkowego dochodu, w tym także tym grupom społecznym, które na tradycyjnym rynku pracy mają problem ze znalezieniem zatrudnienia (np. osoby 50+);
- **Zmniejszenie obciążeń dla środowiska naturalnego** – ograniczając zużycie zasobów, ekonomia dostępu w sposób naturalny przyczynia się do poprawy stanu środowiska naturalnego;
- **Uzupełnienie słabo rozwiniętej infrastruktury publicznej** – platformy ekonomii współpracy działające w obszarze mobilności mogą być odpowiedzią na bolączki infrastrukturalne polskich miast.

Literatura

SZERSZE OPRAWOWANIA DOTYCZĄCE OMAWIANEJ TEMATYKI

- Copenhagen Economics, Economic benefits of peer-to-peer transport services, 2015, <http://www.copenhageneconomics.com/dyn/resources/Publication/publicationPDF/0/320/1441009386/economics-benefits-of-peer-to-peer-transportservices.pdf>.
- Dawid Sokołowski, Sebastian Starzyński, Bolesław Rok, Łukasz Zgiep, Ekonomia współpracy w Polsce 2016, 2016.
- Florian Hawlitschek, Timm Teubner, Henner Gimpel, Motives in the Sharing Economy: An Empirical Investigation of Drivers and Impediments of Peer-to-Peer Sharing, 2016, <https://im.iism.kit.edu/downloads/Motives%20in%20the%20Sharing%20Economy.pdf>.
- Georgios Zervas, Davide Proserpio i John W. Byers, The Rise of the Sharing Economy: Estimating the Impact of Airbnb on the Hotel Industry, 2013, <http://cs-people.bu.edu/dproserp/papers/airbnb.pdf>.
- Giana M. Eckhardt, Fleura Bardhi, The Sharing Economy Isn't About Sharing at All, 2015, <https://hbr.org/2015/01/the-sharing-economy-isnt-about-sharing-at-all>.
- infoDev/The World Bank, Crowdfunding's Potential for the Developing World, 2013, http://www.infodev.org/infodev-files/wb_crowdfundingreport-v12.pdf.
- Juan Cartagena, What is the right name for the „sharing-economy“?, 2015, <https://medium.com/ouishare-connecting-the-collaborative-economy/is-the-re-a-better-name-for-the-sharing-economy-2d7489e1f56d#frvt13qn6>.
- Komisja Europejska , Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów, Europejski program na rzecz gospodarki dzielenia się, 2016, <http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/16881/attachments/2/translations>.
- Łukasz Zgiep, Sharing economy jako ekonomia przyszłości, 2014, <http://docplayer.pl/18170218-Sharing-economy-jako-ekonomia-przyszlosci.html>.
- McKinsey Global Institute, Independent work: Choice, necessity, and the gig economy, 2016, <http://www.mckinsey.com/global-themes/employment-and-growth/independent-work-choice-necessity-and-the-gig-economy>.
- Ministerstwo Rozwoju, Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, 2016, https://www.mr.gov.pl/media/23749/SOR_29072016_projekt.pdf.
- PWC, The Sharing Economy, 2015, <https://www.pwc.com/us/en/technology/publications/assets/pwc-consumer-intelligence-series-the-sharing-economy.pdf>.

- PWC, (Współ)dziel i rządź! Twój nowy model biznesowy jeszcze nie istnieje, 2016, <https://www.pwc.pl/pl/pdf/ekonomia-wspoldzielenia-1-raport-pwc.pdf>.
- Robert Wardrop, Bryan Zhang, Raghavendra Rau, Mia Gray, Moving Mainstream. The European Alternative Finance Benchmarking Report, 2015, https://www.jbs.cam.ac.uk/fileadmin/user_upload/research/centres/alternative-finance/downloads/2015-uk-alternative-finance-benchmarking-report.pdf.
- Roland Berger Strategy Consultants GmbH, Shared Mobility: How New Businesses Are Rewriting the Rules of the Private Transportation Game, 2014, https://www.rolandberger.com/publications/publication_pdf/roland_berger_tab_shared_mobility_1.pdf.
- Rudawska Iga, Ekonomia dzielenia się, czyli konsumpcja współdzielona i inne formy alternatywnego dostępu do dóbr, http://www.ue.katowice.pl/fileadmin/user_upload/wydawnictwo/SE_Artyku%C5%82y_251_270/SE_254/18.pdf
- Thomas Puschmann, Rainer Alt, Sharing Economy, 2016, <http://link.springer.com/article/10.1007/s12599-015-0420-2>.
- Timm Teubner, Florian Hawlitschek, Henner Gimpel, Understanding the Sharing Economy – Drivers and Impediments for Participation in Peer-to-Peer Rental, 2016, <http://www.fim-rc.de/Paperbibliothek/Veroeffentlicht/524/wi-524.pdf>.
- Tomasz Styś, Agnieszka Tubis, Łukasz Zaborowski, Inteligentny transport – wpływ na polską gospodarkę, 2016, <http://www.sobieski.org.pl/wp-content/uploads/Stys-Tubis-Zaborowski-Inteligentny-transport-PDF-1.pdf>.

POZOSTAŁE ŹRÓDŁA

- http://www.efcongress.com/sites/default/files/megatrendy_i_ich_wplyw_na_rozwy_sektorw_infrastrukturalnych_2015.pdf
- <http://www.nielsen.com/eu/en/insights/news/2015/green-generation-millennials-say-sustainability-is-a-shopping-priority.html>
- [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2015/563398/IPOL_BRI\(2015\)563398_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2015/563398/IPOL_BRI(2015)563398_EN.pdf)
- <http://www.integracja.org/dla-mediow/uber-uruchamia-w-polsce-programskierowany-do-nieslyszacych-kierowcow>
- <http://www.bankier.pl/wiadomosc/Praca-na-wlasny-rachunek-nie-boj-sie-walczyc-o-swoje-2885119.html>
- <https://techcrunch.com/2016/05/24/vw-invests-300m-in-uber-rival-gett-in-new-ride-sharing-partnership>
- <http://www.reuters.com/article/us-uber-daimler-idUSKBN15F221>
- <http://venturebeat.com/2015/06/04/the-sharing-economy-has-created-17-billion-dollar-companies-and-10-unicorns>

- <http://odpowiedzialnybiznes.pl/hasla-encyklopedii/gospodarka-okrezn-circular-economy>
- <https://www.bloomberg.com/features/2017-uber-airbnb-99-billion-idea>
- <https://www.airbnb.com/about/about-us?locale=en>
- <http://www.forbes.com/sites/stevedenning/2014/05/02/economic-game-change-from-ownership-to-access/#7765f47b542e>
- http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-2002_en.htm
- <http://de.reuters.com/article/eu-uber-airbnb-idDEKCN0YN3AL>
- <https://dazeinfo.com/2016/01/12/crowdfunding-industry-34-4-billion-surpass-vc-2016>
- <https://kokos.pl/info/statystyki>
- <http://www.money.pl/gospodarka/wiadomosci/artykul/beesfund-crowdfunding-udzialowy-arkadiusz.105,0,2100585.html>
- <https://kokos.pl/info/statystyki>
- https://ssir.org/articles/entry/the_sharing_economy_through_a_broader_lens#bio-footer
- <http://postgrowth.org/the-circular-economy-and-the-access-economy>
- <http://odpowiedzialnybiznes.pl/hasla-encyklopedii/gospodarka-okrezn-circular-economy/>
- <https://www.blablacar.de/ueber-uns>
- <https://www.fastcompany.com/3057670/wework-valuation-soars-to-16-billion>
- https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/416330/47881_Budget_2015_WebAccessible.pdf

Spis grafik

Grafika 1. Trzy płaszczyzny wpływu ekonomii dostępu na rzeczywistość społeczno-ekonomiczną	9
Grafika 2. Taksonomia modeli biznesowych tradycyjnych i występujących w ramach ekonomii dostępu	11
Grafika 3. Największe firmy zaliczane do ekonomii dostępu	12
Grafika 4. Nowa perspektywa konsumentów – dostęp lepszy niż posiadanie	15
Grafika 5. Czynniki wpływające na skalę popularności platform ekonomii dostępu w obszarze mobilności	19
Grafika 6. Przykładowe platformy ekonomii dostępu w różnych branżach	21
Grafika 7. Popularność ekonomii dostępu w Polsce w wybranych obszarach	24
Grafika 8. Struktura wiekowa użytkowników platform ekonomii dostępu w Polsce	25
Grafika 9. Aktywność społeczna w Polsce	32

O autorach

dr Marian Szołucha – ekonomista, wykładowca w Akademii Finansów i Biznesu Vistula, autor lub współautor kilku książek oraz kilkudziesięciu artykułów naukowych, członek New York Academy of Sciences, Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego i Komitetu Ekonomicznego Forum dla Wolności i Rozwoju, był ekspertem wielu podmiotów prywatnych, publicznych i pozarządowych, w Polsce i za granicą, m.in. Biura Analiz Sejmowych i Warsaw Enterprise Institute

Piotr Palutkiewicz – ekonomista specjalizujący się w analizie trendów oraz zachowań ekonomicznych, społecznych, technologicznych, kulturowych i politycznych pokolenia Y, absolwent Grand Valley State University, Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie oraz Newcastle Business School, prezes Instytutu Inicjatyw Gospodarczych i Konsumenckich INSTIGOS

Oskar Kochman – prawnik specjalizujący się w regulacjach sektorowych, przygotowuje doktorat dotyczący dochodzenia roszczeń, laureat konkursu IP Challenge z zakresu prawa własności intelektualnej

